

LECTURES SOBRE...

EL REPARTIMENT DEL TREBALL

Amb aquest número 22 de *Panorama Sociolaboral Gadeso (PSG)* presentam la segona entrega de la sèrie "Lectures sobre...". Val a dir que el número primer de la sèrie el varen dedicar a [Lectures sobre "la fi del treball"](#).

Aquests PGS especials són una invitació a la lectura o, si és el cas, a la relectura de dos textos publicats en una època semblant i que, sigui pel que sigui, han esdevingut clàssics en la matèria, o pertanyen a la categoria d'obres "de culte". Alhora són llibres que presenten discrepàncies en temes rellevants, matisos, o controvèrsies. Una vegada exposades "les idees força" dels dos llibres, s'ofereix una selecció de referències -des de periodístiques a editorials- més actuals que giren entorn del tema tractat.

En aquesta ocasió, les lectures proposades són sobre el repartiment del treball, o, si es vol, sobre la reducció de la jornada laboral. Aquest tema ha estat molt present al llarg del segle XX ja que, no debades, des de 1919, en el primer conveni de l'Organització Internacional del Treball (OIT), es fixa el topall de les 48 hores setmanals que recull la legislació espanyola aquell mateix any i que, amb diverses modificacions legislatives al llarg del segle passat, es va reduint fins a arribar a la fixació de les 40 hores setmanals de topall a mitjans dels anys 80.

No obstant això, en aquests primers anys del segle XXI, és un debat que ha perdut força presència pública. Primer la voràgine de la bombolla econòmica i d'ocupació, seguida de l'esclat de la crisi, ha fet que el centre d'atenció es desplaçés primer cap a la qualitat de l'ocupació associada a un model de creixement insostenible, i després cap a les conseqüències de les polítiques per suposadament fer front a la crisi i el sorgiment de noves formes de precarietat laboral i social, com ara, la figura del treballador i treballadora pobre.

Tanmateix és un assumpte que, més d'hora que tard, tornarà amb força al debat social, polític i institucional. Algun dia no massa llunyà s'acabarà aquesta mena d'angoixa generalitzada que provoquen les polítiques d'austeritat. Tornarà el debat democràtic entorn de "Què es pot fer per a què tothom visqui millor?".

1. *El tiempo que vivimos y el reparto del trabajo*, de Jáuregui, Egea i de la Puerta, vs. *21 horas*, de The New Economics Foundation-NEF.

Ramón Jáuregui, Francisco Egea i Javier de la Puerta, publicaren l'any 1998 [El tiempo que vivimos y el reparto del trabajo. La gran transformación del trabajo, la jornada laboral y el tiempo de trabajo](#) que aviat es converteix en un text de referència per l'abordament polièdric del tema que va des de l'anàlisi de la gran transformació que el treball ha sofert a causa de la revolució tecnològica i el sorgiment de la "nova economia", el paper de la jornada laboral en l'estratègia per l'ocupació i el desenvolupament sostenible, o aspectes filosòfics, com ara, el temps lliure i la llibertat de la persona humana, fins i tot, dedicant-li un capítol titulat "Del treball a l'activitat lliure. L'alliberació del treball en la filosofia i el pensament".

Aquest llibre, donada la seva extensió i la pluralitat de temàtiques abordades, és mal de resumir en una sola idea. No obstant això, l'epíleg signat per André Gorz és un bon compendi d'allò més important. A tall d'exemple, Gorz escriu: *"... el proceso de producción requiere de ahora en adelante unas competencias y unas capacidades que los individuos no pueden adquirir y desarrollar más que mediante las actividades libres de su tiempo de ocio. Su aptitud para el trabajo directamente productivo depende del aumento del tiempo del que puedan disponer libremente y de su facultad para desarrollarse libremente. Las empresas punteras saben esto desde hace tiempo y acuerdan para su personal vacaciones prolongadas, no para su formación profesional sino para salir de las fronteras y rutinas de la profesión, cambiar de vida, de ideas.*

Las nociones de tiempo de trabajo, de duración del trabajo pierden cualquier pertinencia en estas condiciones. El "tiempo de trabajo inmediato" (Marx) que cada cual cumple mientras pone sus capacidades en práctica en el "proceso de producción inmediato", es muy poca cosa comparado con el tiempo que requieren, en el nivel social y de cada uno de nosotros, la producción, la reproducción y el aumento de las capacidades y competencias puestas en práctica en el proceso de producción inmediato. Pasamos mucho menos tiempo para producir que el que pasamos para producirnos y para crear las condiciones sociales y el clima cultural de que dependen el desarrollo de las capacidades de autonomía, de imaginación, de análisis, de síntesis, de comunicación, etc., que forman parte de la fuerza de trabajo posfordista".

I més endavant segueix dient: *"Hay que comprender a partir de ahora la reducción del tiempo de trabajo inmediato como la condición, y no como su posible consecuencia. Las potencialidades liberadas de la informatización generalizada no se convertirán en una realidad hasta que el tiempo de trabajo inmediato no deje de ser para todos el tiempo social preponderante".*

S'ha de dir que aquest text cal contextualitzar-ho en el debat de la socialdemocràcia de finals del segle passat sobre la jornada de 35 hores, i del sindicalisme confederal sobre si a la jornada de 35 hores convenia arribar-hi amb una llei o establir-se mitjançant la negociació col·lectiva.

Aquesta visió contrasta amb la del llibre [21 horas. Una semana laboral más corta para prosperar en el siglo XXI](#) que, a Espanya, s'edità l'any 2012 en una publicació conjunta de NEF (The New Economics Foundation) i EcoPolítica.

En aquesta obra se'ns presenten els resultats d'un informe sobre la realitat concreta de Gran Bretanya en els que, de bon començament, s'afirma que “vint-i-una hores és una xifra que s'aproxima a la mitjana del que la gent en edat de treballar en Gran Bretanya passa en el treball remunerat, y és un poc més del que de mitjana es passa en el treball no remunerat”. Malgrat això és un text que ofereix bastants exemples pràctics de com fer arreu les coses de forma diferent, des d'una perspectiva de l'ecologia política. Una idea central és que una norma legal que regulés una jornada laboral de 21 hores no només tindria èxit entre la gent, sinó que endemés podria resultar coherent amb la dinàmica d'una economia sense carboni. No obstant això, no s'està de reconèixer que la proposta té, si més no, “problemes de transició” en afirmar que. *“Entre los problemas que probablemente surgirán en el transcurso de dicha transición se incluyen: el riesgo de que la pobreza aumente al reducir el poder adquisitivo de aquellos con salarios bajos; pocos puestos de trabajo nuevos ya que la gente que tiene trabajo acepte hacer horas extra; la resistencia del empresariado debido a un aumento de costes y a una falta de aptitudes; la resistencia de los trabajadores y sindicatos debido al impacto los ingresos en todos los niveles y una oposición política más general que podría surgir...”*.

Des de les discrepàncies, els dos textos coincideixen en la seva voluntat polèmica i en una qüestió fonamental i de fons: *“La redistribució del temps és el fil estratègic cap a un nou model de desenvolupament”*¹ en el que els temps individual dels éssers humans no segueix totalment subordinat al capital².

3.- Referències més actuals entorn el tema plantejat

Tot seguit oferim un resum de referències periodístiques, entrevistes i articles d'opinió recents relacionats amb el tema:

- Un article del magistrat emèrit del Tribunal Suprem, José Antonio Martín Pallín: [¡Trabajad, trabajad, malditos!](#)
- Un article de la Fundació Factor Humà: [Europa se replantea la jornada laboral de 35 horas.](#)
- Una ressenya a la revista Por Experiencia: [Ofensiva ideológica en Francia contra las 35 horas](#)

¹ Alain Touraine en el pròleg de “El tiempo que vivimos y el reparto del trabajo. La gran transformación del trabajo, la jornada laboral y el tiempo de trabajo.

² “La sociología y el tiempo de trabajo”. Imanol Zubero (1999). Disponible a: <file:///C:/Users/RA/Downloads/Dialnet-LaSociologiaYElTiempoDeTrabajo-1430624.pdf>

- Article d'opinió de Gabriela Cañas a el diari El País: [La Francia oficial se aferra a la ley de las 35 horas](#)
- Una ressenya editorial a diario.es: [¿Crecemos o repartimos? Trabajar menos para trabajar todos](#)
- I per acabar, una darrera recomanació de lectura el treball titulat [El debate sobre la duración de la jornada de trabajo](#), de María Olaya Martín Rodríguez (Departament de Dret del Treball i de la Seguretat Social. Facultat de Dret. Universitat Complutense de Madrid).